

ACC. N:R M. 13742:1-13.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Bengt Salomonsson, Lund*
Härad: *Herrestad* Berättare: *Jöns Jonsson, Ystad*
Socken: *Skedeskoga* Berättarens yrke: *f. d. lantbrukare*
Uppteckningsår: *1955* Född år *1876* i *Skedeskoga*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-13.

LuF 73.

Skriv endast på denna sida

Några föregångarna är inte att nämna, möjligen medd:s fader (f. 1836). Han var t. ex. den förste som började sälja mjölk. Man var mjölken från Hedesboe till Lystad i två hoppar-epokar. I Lystad lämnades mjölken in till en behant, en fru Andersson, som ställde om att den såldes. Medd:s familj var den förste som sålde mjölk, det ansågs nästan förnedrande att sälja. Man var hellre mjölken till Lystad än hörde med hästar, trots att man hade en 10 hästar och en 4-5 kor. Senare började även andra att leverera mjölk. Lystads mejeri, som nu är vid pass 50 ågar-malt kom sent. Ett par danskar hade därför i sin bostad och grundat ett mejeri. De hette Hagedorn. - Någon inflyttning till Hedesboe har knappast förekommit. Folkskolan var helt betydelselös och gäller

härmedomen om nya maskinen o.dyl. Lystad hade
heller ingen betydelse men var dock handels-
platsen. Vårt umgänge var mest med stadsbor
och ett par naboa. I stan var det bl.a. med
mjölkförsäljaren. När dansarna kom blev
mjölkpriset mindre, 4 öre literen. I medd:s
ungdom betalade man tjänstefallet för det
meste kontant. Det fanns 98 tunnland
på fars gård i Hedeslätten och hälften låg som
fäla, men så bezynte far värdika och mäs-
la jorden och det blev bra skördar då.
Antagligen var det greven på Kragsholm som
böjade med mäslingen. Han hade 8 fall och
mäsblade 8 år i skäde vid varje omgång. Avlöning-
arna in natura hade upphört från medd.
redan i hans ungdom. Årslönen var
kontant och räknades från den 24 okt, då
tjänstefallet hade en frivecka och de böjade

den 1. nov. igen. Det fanns ingen handels-
bod utan man fick resa till stan. Goda år
hade inte så stor betydelse, förändringarna kom
så smått. - Penningvärdet och sättet att se på kon-
tanterna har förändrats mycket. När medd.
skjutade sin mormor fick han 20 stiver (10öre) för
en skjut till lövestad till Kledeshög. Han sig
rik. Mormodern hade brännvinsbränneri, så hon
hade kontanter, till henne kom högärade drängarna
och fick fyllnada och brännvin. När det blev
förbud att utskänke brännvin i Åsbo och att bränne
höpte hon i stan. - Medd har hört tales om
bygstämman men i medd:s ungdom var det
indern och skottäran som skötte byns angeläg-
heter. En man i byn hade hand om snö-
skottningen, han budade och hade uppsikt, han
hållades plogfogde. - Tröskföreningen kom till
i senare tid. En åhare i stan hade den

första tröskan, han ambulerade med den. Andas
Måncron på Åkerholmen var också en av de första
som hade tröske. Tröskmaskinisten säger man
upp till som till en ingenjör för en 50-års sedan.
Tjurföräring fanns inte i Hedeskoga. Man hade
gälar här på gården så den hade fått första pris.
Det fanns föresten en tjurföräring men det var
för onödigt att vara med. — På medd. fanns ställe
gick harna löm på efterhösten. En som hette
Trisk valde dem. Det var en påg som blev av-
stängd från konfirmationen och hade många
hups för sig, han reste senare till Amerika. Han
hade dresserat hjuren till att anfälla dem som
förstekte maten bort harna, när dessa gick på
grannens mark. Vid gårdarna hade laryarna
ringastar i medd:s ungdom. — Förbättringarna
inom jordbruket började införas för en 60-70-års
sedan, och medd. säger ex. mätning i sin ung-

dom. Konstgödringen kom till användning
senare, men man hade inte mycket höst-
gödring, man hade inte råd till det, i.
medd:s hem hade man bara höstgödring till
betorna. Betor började man odla för över 50
år sedan, inte innan köpinge sockerbruk kom
till, men hade haft foderbetor innan. Medd:s
fader tyckte det var för gallet att ge alla betor
betor och ville att de skulle stå kvar, så många
man sått. Det fanns emellertid en trädgårds-
mästare Karlsson, som varit i Tyskland, som
visste bättre och han visade oss. Betor var lövande
och jorden blev bättre, de ställen som hade betor
gick mest. En fiskare skötte om betorna, han
gick 50% av vinsten. - Där hade man till
husbehov, men det lövade sig inte i längden,
tyget blev billigt. Där hade man också, bryde-
stran var gemensam. Det var i medd:s ungdom

man odlade lin och vävde skjortor. Brydestnan
vid vägen mot Hedesögårdens, där stod ock-
så en gemensam maltbäck. Först skulle linet
brydas sedan bearbetade man det med skotteträ.
På hundra tunnland hade man bara en 4-
5 kor. Man körde med stude och träsk för
en 80 år sedan. Plogen var då av trä med lite
järn på. Träor hade man länge, säden drevs
med med änder, sedan kom bredsäddningsmaskin-
erna i medd:s första ungdom. - Ängen odlades
upp efterhand och rödkibades, innan stod
det vatten f.o.m. på backarna. Man skar
torv i en egen moss; började med det en
vecka före midsommar och så skulle man
vara färdig till dess att man kunde bli
fri. Torven ältades och häglades och kördes
sedan hem, då den var torr. Torvtäckelen upp-
kördes för en 50 år sedan, därefter blev det.

billigare att löpa. Vårdföljden var träda, råg,
horn, blandsäd, i blandsädden klöver, som låg i
två å och träda. Vete började odlas omkr.
för 60 år sedan. Man började med lite grann,
men vetebrändarna blev bättre och rågen minsk-
ades. Man var emellertid blygen att ha lång-
halv. Först i medd:s ungdom bröskades med
pleijel och medd. han själv bröskat med pleijel.
~~En~~ ^{Älskinn} vandringsbröska inhöjtes
på gjuteriet i Lystad. Den måste dras av
sex hästar och senare av fyra. Snart kom
mättare bröskor. Ängbröskarna började för en 60
år sen. Träplojarna användes inte längre i
medd:s ungdom, de var harsade. Översens-
plojarna kom för lite mer än 50 år sedan -
Det var ett lantbruksmöte på Bergsjöhalen
mår medd. hade hunnit till skolåldern. Medd.
kom att de inte hade så stor betydelse

ACC. N:R M. 13742:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

för jordbruket, men för aveln, då det var
mest djur som utställdes och knappt några
maskiner. Hästarna kunde intressera men
man kom dit mest för att träffa folk. För
65 år sen var det en stor utställning i Ystad
på lilla ridfältet med stallar och allt. - Vägar-
na förbättrades när staten övertog dem. Medd-
lem hade ett vägstycke långt som från Åleshall till
Ystad att underhålla, man hann aldrig riktigt laga
den vägen. Stycket delades senare på två ställen. Två
människor och länsmannen Malinwist från Köpinge
avsnidade vägar. De körde runt med häst och vagn.
Ett par gubbar satt och slog sten till vägar. De
fick 25 öre timmen. Järnvägen fanns före medd-
lid. Den första tiden körde man järnvägen, men
den användes mest för godstrafik. Det kom
knappast någon post, men den som kom, av-
lämnades i skolan. När nyjårshögtiden började

hänslade man posten samtidigt i stan. Postman
kom till för 50 år sedan, men han lämnade in
posten på ett ställe där man fick avhämta
den. Inget gästgiveri har funnits, utom i Hede-
stad för länge sedan och ingen skjutskyldighet.
Hedestäd förhåller inte. Man vände bara för
eget behov till för 50 år sedan. Det blev modernt
att ha färdigköpt. De hemmavärda plaggen stöck
så obehagligt innan de blivit tvättade ett par gånger.
Det blev bättre att köpa. Inte många gav sig från
jordbruket, inte många studerade. Ingen emigra-
tion från Hedeshoga men uppåt Svvestad var
det många som reste. — För hade man ler-
golv i stan, och som gick tvärs över långan. Man
hade inget kök utan maten tillagades i tre-
fötter i gruvan i skorstenen. Så hade man bazar-
erna som stöck ut utanför långan. Möbleringen i
stan bestod av en säng med länghalm som

ACC. N:R M. 13742:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

byttes 2 gånger om året, hokelugsbänk, ett stort
hislabor och långa bänkar som där var täcke
på när det var fest. En målare som hette Brundt
satt och måla av folket när de satt i stuan och
ät. Han blev berörd när han blev dö. Vid in-
gången stod gärbänken med hål för gäsen. När
medd. var i 7-10 års åldern ändrade man om
möbleringen. Koh kom till senare. Pigan gjorde
hål i lergolvet när de spelade bula. Man hämtade
sand vid sjön för att sanda lergolvet. Man såg
moderna möbler på andra håll. I stam såg man
mycket hos fru Andersson. Kappgardiner hade
man, tapeter fanns vad medd. kommer ihåg i
hans hem men eljest var det halhede sängar.
Halmtak hade man lång tid. Matställningen
har förändrats mycket, för var det mest salt.
Man slaktade en 3-4 svin till jule. Hous var
inte så vanliga och man åt inte så mycket

Ägg. - Inga bristidsföreteelser har blivit bestående. -
För var det stora mörkret i Lystad, det kunde
vara en 300 hästar på borget; dansarne kom
hit och höpte. Kalasen var enklare för, det
bjöds på bruna böner och fläsk och risgröt,
sen kom soppor till, Gubbarna drack toddy.
Gillena började på eftermiddagarna. Under de siste
50 åren har helare börjat på vällen som i
stan. Begravningsmiddagarna har varit hemmen
till för en 10-20 år sen. De som hade liten
plats började ha dem borta. För var husbonde-
folk och tjänarne men som en family. Rang-
skillnader var dock stora och reserätten för hus-
bonden var stark. I Bromma åt hela huskillet
mjölk av samma fat när det var silt och
panterflor. Så var det inte meddels hem vad
han minns. Var och en hade sin hornshed
i vordsel idan. Tidning började man med

1868. Det var Lystads Allehanda. Man hade ingen annan tidning. De gick omkring och sålde visor, som man sjöng sedan. Det fanns inget annat tryckt än psalmboken när medd. var ung. Gemensam sång förekom inte i den församlingen. När man gick från gillene sjöng man ibland, det var de populära visorna som stod i visböckerna, hälsvisor. Viskåften var moderna när medd. var ung. Possiböcker var inte så på modet. Ughet och vighetsalbum började bli moderna för en 60 år sedan. Muntligt berättande hade mer plats än nu, man hade ingen radio man läste inte och fick ta sig till mågonting på kvällarna. Det berättades mycket spökhistorier och om skogsmannen och skogssnaran. Folk fick mer bildning och i medd.:s ungdom förvann hon på tidant allmer. Folklivs- skolorna betydde omkring 1890, men det

12.

ACC. N:R M. 13742:13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

var inte vanligt att någon besökte en sådan.
För femtio år sen antogs hyphobesöken allmänna.
Före gick man i hyphan så ofta som varje söndag.
Det var bara en härning i Hedeslöga som gick
till hyphan alltid det var något där. I medd:s
tid har hyphan inte haft särskilt starkt grepp
om själarna: Medd. har varit med på en
husförhör. Det var det siste som hölls i den
församlingen och medd. var i 20 års åldern.
Ingen väckelse rörelse har haft framgång i Hede-
slöga.